

BS 43/17 Til: **Bibliotekstyret**

Møtedato: 6.12.2017

BS 43/17 Litteraturbudsjett 2018***Forslag til vedtak:***

Bibliotekstyret vedtar et litteraturbudsjett for 2018 på totalt 56 400 tusen kroner, fordelt som vist i tabell 1 nedenfor. Resultat litteratur 2017 ut over 1 500 tusen kroner overføres til avsetninger. Bibliotekdirektøren gis fullmakt til å foreta detaljfordeling og mindre omdisponeringer/justeringer.

Tabell 1 Litteraturbudsjett (tall i hele tusen)		2017		2018	
Inntekter					
Litteraturbevilgning		51 160		52 500	
UNN litteratur		2 340		2 400	
Sum inntekter		53 500		54 900	
Avsetninger pr 1.1.		337		1 840	
Disponible midler		54 170		56 740	
Til fordeling		53 500		56 400	
Utgifter					
Spesielle formål		2 930		2 360	
Abonnement felles		3 420		3 590	
Brukerstyrte e-bokkjøp		inkl under		1 500	
E-bøker felles		2 300		800	
	Oppr. nøkkel		%-vis fordeling		%-vis fordeling
Humaniora	17,80 %	5 460	12,80 %	5 860	12,80 %
Samfunnsvitenskap	21,60 %	9 410	22,10 %	10 100	22,10 %
Matematikk og naturvit.	21,50 %	11 590	27,30 %	12 440	27,20 %
Teknologi	7,20 %	3 500	8,20 %	3 760	8,20 %
Medisinske fag*	28,6 %*	13 820*	27,1 % + UNN	14 840	27,2 % + UNN
Landbruks- og fiskerifag	3,30 %	1 070	2,50 %	1 150	2,50 %
Sum utgifter		53 500		56 400	
Inntekter – utgifter		0		-1 500	
Avsetninger pr 31.12.		337		340	

Vedlegg: Se vedlegg til BS 42-17

1. Budsjettfordeling for 2018 S 46-17¹ (ePhorte 2017/2254-6)
2. Fond for strategisk utvikling – fordeling av midler 2018 (ePhorte 2017/2254-5)
3. Innspill til budsjett 2018 utenfor ramme (brev til UDIR, ePhorte 2016/10060 dok 14 og 30)

Vedtak som har betydning for saken:

1. BS 42/17 Lønns- og driftsbudsjett UB 2018 (ePhorte 2017/1966-2)
2. BS 13/17 UBs årsplan 2017 (ePhorte 2017/2039-1)
3. Innspill til budsjett 2018 utenfor ramme (BS 15/17, ePhorte 2017/1966-1 og brev til UDIR, jf vedlegg 3 til BS 42-17)
4. BS 24/17 Effektivisering, ADM2020 og bemanning – rapport (ePhorte 2017/3150-1)
5. Litteraturavsetningene benyttes som valutabuffer

Fakta i saken:

- Universitetsstyret behandler budsjettfordeling for 2018 i sitt møte 30.11.2017
- Avsetninger
UBs litteraturavsetninger var per 1.1.2017 på 337 tusen kroner knyttet direkte til litteratur, 893 tusen kroner på Open Access-fondet og 1 000 tusen kroner som gjelder overføringen av midler til Store norske leksikon i 2014.

Avsetninger 01.01.2017	Litteratur
Avsetninger ordinær drift ²	337
Open Access-fond	893
Store norske leksikon	1 000
Totalsum	2 230
<i>Avsetninger pr 1.1.2016</i>	<i>2 240</i>
<i>Endring</i>	<i>-10</i>

Inntekter

Universitetsdirektøren har fra og med 2017 lagt litteraturmidlene inn i den generelle basisbevilgningen. Det innebærer at bibliotekstyret må beslutte hvor mye som skal disponeres til litteratur. Den generelle basisbevilgningen er økt med 2,7 %.

Bibliotekdirektøren ville foretrukket at litteraturmidlene var beholdt som spesiell basisbevilgning. Som bibliotekstyret er kjent med (jf bl.a. BS 30/16), er litteraturmidlenes realverdi redusert med om lag 20 % i løpet av de 15 siste årene, og kjøpekraften dermed svekket. Innspill til universitetsledelsen om behov for

---

¹ Universitetsdirektørens forslag. Det tas forbehold om universitetsstyrets vedtak i møte 30.11.2017

² Også betegnet "Regnskapsmessige avsetninger"

økning ut over norsk prisvekst, har ikke ført fram. Med litteraturmidlene som en del av generell basisbevilgning, uten særskilt bevilgning, anser bibliotekdirektøren sannsynligheten for å nå fram med argumenter om denne type generelle, økte behov som enda mindre enn før. Det som likevel kan være mulig, er å få ekstra bevilgning til nye fag/særskilte behov et enkelt år eller to, som spesiell basisbevilgning.

I UBs innspill til budsjett 2018 utenom ramme var det argumentert for ekstra litteraturmidler på 4,1 mill kroner. Midler for å opprettholde kjøpekraften fra 2017 utgjorde 1,5 mill kroner. Det var da lagt til grunn en prisstigning på 6 %. Universitetsdirektøren har ikke foreslått midler til dette.

Den generelle basisbevilgningen er redusert med 978 tusen kroner (ABE-kutt). Videre er internhusleieordningen endret, noe som for UBs del medfører en ekstra kostnad på 2,8 mill kroner. Bibliotekdirektøren ser det som ønskelig å skjerme litteraturbudsjettet mest mulig, ikke minst i lys av de kuttene i abonnementsporteføljen som ble nødvendige for et par år siden. I foreliggende forslag er derfor disse reduksjonene i sin helhet lagt på driftsbudsjettet.

Bibliotekdirektøren foreslår således at det av den generelle basisbevilgningen for 2018 settes av en sum tilsvarende som for 2017, økt med 2,7 % (som er den generelle økningen i de foreslåtte bevilgningene), til litteratur. Dette utgjør 52 500 tusen kroner.

I tillegg kommer litteraturmidler knyttet til UNN-avtalen. Bibliotekdirektøren foreslår at 2 400 tusen kroner av de samlede inntektene³ som for 2018 vil utgjøre 4 400 tusen kroner, disponeres til litteratur. Dette er på nivå med 2017, men høyere enn tidligere år. Endringen er begrunnet både i økt behov for litteraturmidler og justering av behovet for administrative ressurser knyttet til avtalen.

Videre foreslås at ubenyttet bevilgning for 2017 på 1 500 tusen kroner til brukerstyrte kjøp (jf BS 41-17 Regnskap per 31.10.2017) overføres til 2018, slik at litteraturbudsjettet styrkes tilsvarende. Dette vil muliggjøre nytegning av abonnement i et visst omfang.

Med dette blir anbefalt ramme for litteraturbudsjettet 56 400 tusen kroner i 2018.

Bibliotekdirektøren anbefaler at resultatet av litteraturregnskapet for 2017 (utenom midlene til brukerstyrte kjøp) legges til de øvrige litteraturavsetningene og beholdes i reserve som valutabuffer. Dette er i tråd med bibliotekstyrets tidligere anvisninger.

Utgifter

Posten «Spesielle formål»

En mindre del av litteraturmidlene (posten «Spesielle formål») har i mange år vært godkjent benyttet til andre formål enn direkte anskaffelse av litteratur. Med økende press på litteraturmidlene ønsker bibliotekdirektøren å endre denne praksis, slik at disse utgiftspostene i stedet tas over driftsbudsjettet. Det er lagt opp til en gradvis prosess.

---

³ Inkl mva

Tabellen nedenfor viser hva posten «Spesielle formål» inneholdt i 2016 og 2017, samt forslag for 2018:

Spesielle formål	2016 (rev)	2017	2018	Kommentar
Bibsys	2 170	2 220	2 200	
Nettportalløsning	61	20	0	Falt bort
Referanseverktøy	299	0	0	Overført til drift
Kopier	44	80	80	
Katalog/samlinger	591	610	120	Faller bort fra 2019
Sum	3 165	2 930	2 400	

På posten «Kopier» kostnadsføres utgifter til kjøp av artikkelkopier fra andre bibliotek. Dette er rene litteraturkostnader som det er naturlig å beholde på litteraturbudsjettet. Pga overgangen til elektroniske tidsskrift har denne utgiftsposten en stadig nedadgående tendens.

Posten «Bibsys» gjelder UiTs avgift til Bibsys for deltakelse i UH-sektorens biblioteksystemkonsortium. Bibsys-avgiften er en stor utgiftspost, 2 200 tusen kroner i 2018, som ikke uten videre lar seg overføre til driftsbudsjettet uten at midlene følger med. Bibliotekdirektøren foreslår å la denne posten bero på litteraturbudsjettet inntil videre.

Denne endringen vil styrke budsjettpostene til vitenskapsdisiplinene.

Etter avsetning til «Spesielle formål» gjenstår 54 040 tusen kroner til fordeling på de øvrige postene.

Brukerstyrte kjøp og felles e-bokkjøp

Det foreslås at det, som for 2017, settes av egne midler til brukerstyrte kjøp (e-bøker) og felles e-bokkjøp, i samme størrelsesorden, hhv 1 500 tusen kroner og 800 tusen kroner.

Abonnementskostnadene

Abonnementene (på tidsskrift og databaser) utgjør faste kostnader/forpliktelser.

Som bibliotekstyret er kjent med, skjer det meste av disse litteraturanskaffelsene gjennom faste avtaler med utenlandske leverandører, noe som gjør oss svært sårbare for valutasvingninger. I tillegg har prisstigningen på litteratur i utlandet over flere år vært større enn prisveksten i Norge. Når så litteraturbevilgingen kun øker i takt med norsk prisvekst, er konsekvensen at kjøpekraften svekkes. Denne problemstillingen er redegjort for både til bibliotekstyret og universitetsdirektøren flere ganger, jf bl.a. egen sak BS 30/16 om litteraturmidlene som bibliotekstyret behandlet i fjor.

Meget ugunstige valutakurser i 2014/2015 medførte sterkt økte abonnementskostnader. Det ble nødvendig med en betydelig reduksjon i abonnementsporteføljen, og abonnement tilsvarende om lag 4 millioner kroner eller 10 % av porteføljen i kroner ble sagt opp.

Litteraturinnkjøpene fra utlandet skjer i hovedsak i euro, britiske pund og amerikanske dollar. Disse valutaene har nå mer gunstig kurs i forhold til norske kroner. Gjennom 2016 var trenden noe nedadgående, og i 2017 har den vært ganske stabil eller nedadgående⁴.

Bibliotekdirektøren har ikke grunnlag for å gi noen prognose for videre utvikling av valutakursene. Et konservativt estimat er at de vil ligge på nivå med kursene i 2017.

Basert på våre store avtaler forventes gjennomsnittlig prisstigning å bli 5 %.

Med dette som utgangspunkt har bibliotekdirektøren beregnet en samlet kostnad for dagens abonnementsportefølje for 2018 på vel 46,4 millioner kroner. Kostnadene fordeler seg slik (tall i tusen kroner):

Abonnement felles	3 590
Humaniora	4 430
Samfunnsvitenskap	8 120
Matematikk og naturvitenskap	11 850
Teknologi	3 310
Medisinske fag (inkl UNN-ab)	14 050
Landbruks- og fiskerifag	1 090
Sum ab.kostnader 2018	46 440

Abonnementskostnadene utgjør med dette 85,9 % av midlene som er til fordeling etter avsetning til spesielle formål, eller 82,3 % av de totale midlene som er foreslått disponert til litteratur i 2018.

De grep bibliotekdirektøren foreslår i denne saken, er ment å gi et visst rom for nytegning av abonnement.

«Frie midler» vil utgjøre 5 300 tusen kroner som foruten til bøker, kan benyttes til slik nytegning.

Bibliotekdirektøren gjør oppmerksom på at styrkingen av litteraturbudsjettet med posten «Brukerstyrte kjøp» er en engangsforeteelse som gjelder 2018. Det er derfor ikke uten videre uproblematisk å binde denne økningen opp i nye abonnement. Men bibliotekdirektørens vurdering er at dette vil kunne håndteres i kommende budsjetter ved å foreta justeringer i postene til bokkjøp eller abonnementsporteføljen.

Fordeling

Fordelingsnøkkelen

Iht tidligere benyttet modell for fordeling av litteraturbudsjettet skulle midlene som gjenstod etter avsetning til spesielle formål, fordeles på vitenskapsdisiplinene etter en fastsatt fordelingsnøkkel. Bibliotekstyret har gitt uttrykk for (i sin behandling av BS 30/16) at inndeling i vitenskapsdisipliner iht NVI⁵ bør beholdes.

---

⁴ Kilde: Norges Banks oversikter

⁵ Norsk vitenskapsindeks

Prisene på abonnementene har hatt forskjellig økning på de ulike vitenskapsdisipliner. Dette medfører at vitenskapsdisiplinenes kjøpekraft utvikler seg ulikt.

De store økningene i abonnementskostnader fordeler seg ulikt på vitenskapsdisiplinene. Prisøkningen på STEM-fagene (Science, Technology, Engineering, Medicine) er gjennomgående høyere – til dels mye høyere – enn på andre fag. Dette er dessuten de mest «tidsskriftintensive» fagene, som i utgangspunktet benytter en mye større andel av sitt budsjett til abonnement.

En annen endring er fusjonen pr 1.1.2016 med Høgskolen i Harstad (HiH) og Høgskolen i Narvik (HiN), som medførte tilførsel av fagområder og litteraturmidler. Fra HiH kom i hovedsak fag innen samfunnsvitenskap, mens HiN hadde sin tyngde innen teknologifagene.

Det er et spørsmål om hvorvidt en ny, fast fordelingsnøkkel vil være hensiktsmessig. Med nye innkjøpsmodeller og -metoder kan det være like aktuelt å styre i større grad på basis av rapportering. Rapportene måtte da blant annet vise innkjøp og bruk på de enkelte vitenskapsdisiplinene.

I stedet for å fastsette en ny fordelingsnøkkel, la bibliotekdirektøren for budsjettet i 2017 til grunn at den enkelte vitenskapsdisiplin måtte få tilstrekkelige midler til å dekke abonnementene, samt et visst bokbudsjett/”frie” midler. Dette er videreført i forslaget for 2018, og resterende midler er fordelt på vitenskapsdisiplinene etter vurdering av behov. Fordelingen har delvis tatt utgangspunkt i at noen fag vil ha mindre utbytte av de felles e-bokmidlene enn andre. Den prosentvise fordelingen er praktisk talt slik som for 2017.

Det er ikke foreslått særlige midler til UiTs satsningsområder. Bibliotekdirektøren forutsetter at dette ivaretas via de prioriteringer som gjøres innenfor litteraturmidlene til den enkelte vitenskapsdisiplin.

Resultat litteratur

Bibliotekdirektøren legger fram et underskuddsbudsjett. Underskuddet dekkes av avsetninger (ubrukte midler i 2017). Reduksjon i abonnementsporteføljen har redusert de faste kostnadene. Det hefter i midlertid usikkerhet ved utenlandsk prisstigning og valutakurser. Store endringer i disse kan føre til større underskudd.

Øremerkede midler – Open Access-fondet

Tabell 3 Øremerkede midler – Open Access-fond	2017	2018
Inntekter – bevilgning	1 400	3 500
Avsetninger pr 1.1.	893	0
Disponible midler	2 293	3 500
Utgifter		
Utbetalinger fra fondet	3 056	4 500
Refusjon NFR	-763	-1 000
Sum utgifter	2 293	3 500
Driftsinntekter – driftsutgifter =	-893	0
Avsetninger pr 31.12. (prognose)	0	0

Universitetsdirektøren har foreslått at Open Access-fondet får en tildeling på 3 500 tusen kroner for 2018. Dette er i tråd med bibliotekdirektørens forslag. Det budsjetteres med at netto utgifter blir like store, medregnet refusjon fra Norsk Forskningsråd (NFR) på 50 % av de faktiske utgifter. NFRs refusjonsordning er forespeilet å vare til og med 2019.

Da utbetaling fra fondet i mange tilfelle skjer lenge etter innvilgelsene, ventes det å være tilgjengelige, men disponerte, midler i regnskapet ved utgangen av året.

Johanne Raade
bibliotekdirektør

—
johanne.raade@uit.no
77 64 51 21

Marianne Foss
ass. bibliotekdirektør

—
marianne.foss@uit.no
77 64 57 21

Forslag til vedtak enstemmig vedtatt i bibliotekstyrets møte 6.12.2017:

Bibliotekstyret vedtar et litteraturbudsjett for 2018 på totalt 56 400 tusen kroner, fordelt som vist i tabell 1 nedenfor. Resultat litteratur 2017 ut over 1 500 tusen kroner overføres til avsetninger. Bibliotekdirektøren gis fullmakt til å foreta detaljfordeling og mindre omdisponeringer/justeringer.

Tabell 1 Litteraturbudsjett (tall i hele tusen)		2017		2018	
Inntekter					
Litteraturbevilgning		51 160		52 500	
UNN litteratur		2 340		2 400	
Sum inntekter		53 500		54 900	
Avsetninger pr 1.1.		337		1 840	
Disponible midler		54 170		56 740	
Til fordeling		53 500		56 400	
Utgifter					
Spesielle formål		2 930		2 360	
Abonnement felles		3 420		3 590	
Brukerstyrte e-bokkjøp		inkl under		1 500	
E-bøker felles		2 300		800	
	Oppr. nøkkel		%-vis fordeling		%-vis fordeling
Humaniora	17,80 %	5 460	12,80 %	5 860	12,80 %
Samfunnsvitenskap	21,60 %	9 410	22,10 %	10 100	22,10 %
Matematikk og naturvit.	21,50 %	11 590	27,30 %	12 440	27,20 %
Teknologi	7,20 %	3 500	8,20 %	3 760	8,20 %
Medisinske fag*	28,6 %*	13 820*	27,1 % + UNN	14 840	27,2 % + UNN
Landbruks- og fiskerifag	3,30 %	1 070	2,50 %	1 150	2,50 %
Sum utgifter		53 500		56 400	
Inntekter – utgifter		0		-1 500	
Avsetninger pr 31.12.		337		340	

